

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

Ro'yxatga olindi:
№ BD-60812200 – 2.08
“29” 08 2024 yil

“O'quv ishlar bo'yicha prorektor
q.x.f.d. professor
Elmurodov A.A.
08 2024

YAYLOVLARNI O'G'ITLASH

FANI BO'YICHA

SILLABUSI

(Sirtqi ta'lim 4-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi:	800000	- Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	810000	- Qishloq xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishi:	60812200	- O'simlikshunoslik (yaylov-cho'l o'simlikshunosligi)

Samarqand – 2024

Fanning ishchi o'quv dasturi (sillabusi) 202_ yilda tasdiqlangan o'quv reja va fan dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchi:

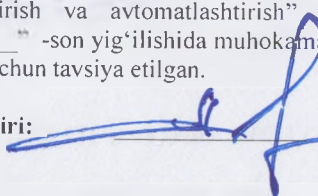
N.Boboyeva – SamDVMCHBU, “Agrotexnologiya, ishlab chiqarishni mexanizatsiyalashtirish va avtomatlashtirish” kafedrasida katta o'qituvchisi, q.x.f.f.d. (PhD)

Taqrizchilar:

1. **B. Abdixalikova** – Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti, Agrobiotexnologiya kafedrasida mudiri, q.x.f.f.d (PhD)
2. **A.Rabbimov** – Qorako'lgilik va cho'l ekologiyasi ilmiy-tadqiqot instituti, q.x.f.d. katta ilmiy xodim

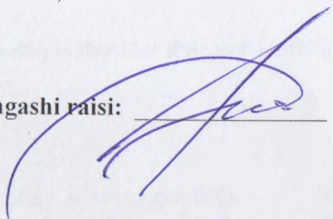
Fanning ishchi o'quv dasturi “Agrotexnologiya, ishlab chiqarishni mexanizatsiyalashtirish va avtomatlashtirish” kafedrasining 202_ yil “___” dagi “___” -son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri:

 Xasilbekov A.

Fanning ishchi o'quv dasturi “Agrotexnologiya” fakulteti Kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (202_ yil ___ dagi ___ -sonli bayonnoma).

Fakultet kengashi raisi:

 Berdimuratov E.

Kelishildi:

O'quv-uslubiy boshqarma

boshlig'i professor :v.b.

 Ro'ziqulov R.F.

Fan Sillabusi
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti

Fan to'g'risida ma'lumot

Fan shifri: YO'2705

Fan nomi: **Yaylovlarni o'g'itlash**

Semestr/yil: 7-semestr/2024-2025 o'quv yili

Kafedra: Agrotexnologiya, ishlab chiqarishni mexanizatsiyalashtirish va avtomatlashtirish

Soatlar/kreditlar: 5,0 ECTS (20 auditoriya soati, 130 soat mustaqil ta'lim)

Ma'ruza	Amaliy mashg'ulot	Laboratoriya mashg'uloti	Mustaqil ta'lim	Jami
6	10	4	130	150

Fan bo'yicha mashg'ulotlarning joylashuvi:

Auditoriya vaqti: dars jadvaliga asosan

Talablar:

Fan uchun mas'ul kafedra: **Agrotexnologiya, ishlab chiqarishni mexanizatsiyalashtirish va avtomatlashtirish**

Instruktor to'g'risida ma'lumot

Kafedra joylashgan joyi: **SamDVMChBU, 5-o'quv binosi, 527-xona**

Telefon: +99890-227-81-81 ish telefoni; mobil: +99893-346-49-20

E.mail. nafisaboboyeva1@gmail.com Ish vaqti: Uchrashuvga ko'ra

I. Fanni o'qitishdan maqsad - "Yaylovlarni o'g'itlash" fanini o'qitishdan maqsad-yaylov o'simliklarining oziqa elementlariga bo'lgan talabini hisobga olgan holda ularni o'g'itlash tizimini ishlab chiqish. Yaylovlarni o'g'itlash orqali yaylov mahsuldorligini oshirish hamda yaylov yuklamasi va yaylov sig'imining ko'payishiga yordam beradi. Ayniqsa yaylov o'simliklari ko'chatzorlarini o'g'itlash madaniy yaylovlar barpo etishda muhim rol o'ynaydi. Yaylov efemer va efemeroid o'simliklarini o'g'itlash tizimini ishlab chiqish chorva hayvonlarini vitamining boy oziqa bilan ta'minlash imkoniyatini yaratadi. Yaylov buta va yarim buta o'simliklarini o'g'itlash tizini ishlab chiqish chorva hayvonlarining yozgi-qishgi oziqaga bo'lgan talabini qondirishga xizmat qiladi.

II. Fanning vazifasi – nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar ega bo'lish, fanni o'rganib talabalar yaylovlarda o'g'itlardan samarali foydalanishni tashkil qilish hamda ozuqabop yaylov o'simliklardan mo'l va sifatli hosil olish uchun maqbul o'g'it turi, me'yori, qo'llash muddatlarini belgilash, o'g'it qo'llash tizimini ishlab chiqish, tuproqning meliorativ holatini yaxshilash, almashlab ekishni to'g'ri tashkil etish, agrokimyoviy xaritanomalardan unumli foydalanish, ilmiy tadqiqot muassasalari ma'lumotlari va ishlab chiqarish ilg'orlar yutuqlarini uyg'unlashtirishdan iborat ma'lumotlarga ega bo'ladilar. Agronomik dunyoqarashini shakillantirish, bilimlarni uzviylik va uzluksizlikda o'rgatishdan iborat.

III. Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- yaylov o'simliklarining oziqa elementlariga bo'lgan talabini hisobga olgan holda ularni o'g'itlash tizimini ishlab chiqish. Yaylovlarni o'g'itlash orqali yaylov mahsuldorligini oshirish hamda yaylov yuklamasi va yaylov sig'imining ko'paytirish haqida *tasavvurga ega bo'lishi*;
- aylov efemer va efemeroid o'simliklarini o'g'itlash tizimini ishlab chiqish chorva hayvonlarini vitamininga boy oziqa bilan ta'minlash imkoniyatini yaratadi. Yaylov buta va yarim buta o'simliklarini o'g'itlash tizini ishlab chiqish bo'yicha *ko'nikmalariga ega bo'lishi*;
- yaylovlarda o'g'itlardan samarali foydalanishni tashkil qilish hamda ozuqabop yaylov o'simliklardan mo'l va sifatli hosil olish uchun maqbul o'g'it turi, me'yori, qo'llash muddatlarini belgilash, o'g'it qo'llash tizimini ishlab chiqish, tuproqning meliorativ holatini yaxshilash *malakasiga ega bo'lishi kerak*.

IV. O'qitish usullari:

Fanni o'qitish jarayonida zamonaviy uslublardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarning nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim. O'quv materiallarini talabalar tomonidan unumli o'zlashtirish uchun ko'rgazmali qurollar o'qitishning texnik vositalari, chorvachilik fani bo'yicha chop etilgan ma'ruza matnlaridan keng foydalanish, talaba bilimni baholash tizimini joriy etish. Ma'ruza mashg'ulotlarida ilg'or pedagogik texnologiyalar foydalaniladi.

"Chorvachilik asoslari" kursini loyihalashtirishda quyidagi asosiy konseptual yondoshuvlardan foydalaniladi:

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.

Tizimli yondoshuv.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondoshuv.

Dialogik yondoshuv.

Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish.

Muammoli ta'lim.

V. Fanning tarkibiy tuzilishi:

5.1. "Yaylovlarni o'g'itlash" fanidan rejalashtirilgan ma'ruza mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Ma'ruza mashg'ulotlarining:			
№	mavzulari	rejasi	soat
1-modul. Kirish. Fanning maqsad va vazifalari hamda rivojlanish tarixi			
1.1.	Oziq moddalarning hosil bilan olib chiqib ketilishi	1.3.1. Oziq moddalarning hosil bilan olib chiqib ketilishini hisoblash. 1.3.2. Oziq moddalarning hosil bilan olib chiqilishi balans.	2
2-modul. O'simliklar tomonidan tuproq oziq moddalarning o'zlashtirilish			
2.1	O'simliklarning o'g'itlar tarkibidagi oziq moddalarni o'zlashtirishi	2.4.1. O'simliklarning o'g'itlar tarkibidagi oziq moddalarni o'zlashtirish koeffitsiyenti. 2.4.2. O'simliklarning o'g'itlar	2

9. <http://lex.uz/docs/4344714>.

10. <http://www.teh.books.ru>

11. <http://www.zivonet.uz>

VIII. Baholash

Talabalarining fanlarni o'zlashtirishi 5 ballik tizimda baholanadi.

5 (a'lo) baho:

Xulosa va qaror qabul qilish;

Ijodiy fikrlay olish;

Mustaqil mushohada yurita olish;

Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

4 (yaxshi) baho:

Mustaqil mushohada yurita olish;

Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

3 (qoniqarli) baho:

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

2 (qoniqarsiz) baho:

Dasturni o'zlashtirmaganlik;

Fanning mohiyatini bilmaslik;

Aniq tasavvurga ega bo'lmaslik;

Mustaqil fikrlay olmaslik.

		tarkibidagi oziq moddalarni o'zlashtirishini hisoblash.	
3-modul. O'g'it qo'llash turlari			
3.1	Qishloq xo'jalik ekinlariga o'g'it me'yorlarini belgilash	3.4.1. Asosiy qishloq xo'jalik ekinlari turlari. 3.4.2. Asosiy qishloq xo'jalik ekinlari turlari uchun o'g'it me'yorlarini belgilash.	2
Jami:			6

5.2. "Yaylovlarni o'g'itlash" fanidan rejalashtirilgan amaliy mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Amaliy mashg'ulotlarning			
№	mavzulari	rejasi	soat
1.	Yaylov efemer o'simliklarini tuproqdan oziqa moddalarini o'zlashtirishi	1.1. Yaylov efemer o'simliklari 1.2. Yaylov efemer o'simliklarini tuproqdan oziqa moddalarini o'zlashtirishi.	2
2.	Yaylov efemeroid o'simliklarini tuproqdan oziqa moddalarini o'zlashtirishi	2.1. Yaylov efemeroid o'simliklari 2.2. Yaylov efemeroid o'simliklarini tuproqdan oziqa moddalarini o'zlashtirishi	2
3.	Yaylov buta o'simliklarining tuproqdan oziqa moddalarini o'zlashtirishi	3.1. Yaylov buta o'simliklari 3.2. Yaylov buta o'simliklarining tuproqdan oziqa moddalarini o'zlashtirishi	2
4.	Yaylov yarim buta o'simliklarining tuproqdan oziqa moddalarini o'zlashtirishi	4.1. Yaylov yarim buta o'simliklari 4.2. Yaylov yarim buta o'simliklarining tuproqdan oziqa moddalarini o'zlashtirishi	2
5.	Yaylov dag'al poyali o'simliklarining tuproqdan oziqa moddalarini o'zlashtirishi	5.1. Yaylov dag'al poyali o'simliklari 5.2. Yaylov dag'al poyali o'simliklarining tuproqdan oziqa moddalarini o'zlashtirishi	2
Jami:			10

5.3. "Yaylovlarni o'g'itlash" fanidan rejalashtirilgan laboratoriya mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Laboratoriya mashg'ulotlarning			
№	mavzulari	rejasi	soat
1.	Yaylov efemer va efemeroid o'simliklarining agrokimyoviy tarkibini tahlil qilish	1.1. Yaylov efemer va efemeroid o'simliklarining agrokimyoviy tarkibi 1.2. Yaylov efemer va efemeroid o'simliklarining agrokimyoviy tarkibini tahlil qilish tartibi	2
2.	Yaylov buta va yarim buta	2.1. Yaylov buta va yarim buta	2

	o'simliklarining agrokimyoviy tarkibini tahlil qilish	o'simliklarining agrokimyoviy tarkibi 2.2. Yaylov buta va yarim buta o'simliklarining agrokimyoviy tarkibini tahlil qilish tartibi	
Jami:			4

**VI. “Davlat o'rmon fondida ekoturizm” fanidan rejalashtirilgan talabalar
mustaqil ta'limining kalendar tematik rejası**

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	Amalga oshirish mexanizmi	Bajarish muddati	Hajmi (soatda)
1	Ammiakli-nitratli azotli o'g'itlar. Ammiakli azotli o'g'itlar	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Sentabr 2024	10
2	Nitratli azotli o'g'itlar Amidli azotli o'g'itlar	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Sentabr 2024	8
3	Suvda yaxshi eriydigan fosforli o'g'itlar	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Sentabr 2024	8
4	Kuchsiz kislotalarda eriydigan fosforli o'g'itlar	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Sentabr 2024	8
5	Suvda va kuchsiz kislotalarda erimaydigan fosforli o'g'itlar	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Oktabr 2024	8
6	Sanoat asosida olinadigan kaliyli o'g'itlar. Tabiiy kaliyli tuzlar	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Oktabr 2024	8
7	Bo'rli mikroo'g'itlar	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Oktabr 2024	8
8	Misli mikroo'g'itlar va marganetsli mikroo'g'itlar	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Oktabr 2024	8
9	Molibdenli mikroo'g'itlar. Ruxli mikroo'g'itlar	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Noyabr 2024	8
10	Kobaltli mikroo'g'itlar. Murakkab o'g'itlar	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Noyabr 2024	8
11	Murakkab-aralash (kombinatsiyalangan) o'g'itlar	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Noyabr 2024	10

12	Aralashtirilgan o'g'itlar	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Noyabr 2024	8
13	To'shamali go'ng. To'shamasiz go'ng	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Dekabr 2024	8
14	Go'ng shaltogi.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Dekabr 2024	8
15	Parranda axlati	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Dekabr 2024	8
16	Sapropel. Go'zapoya va qovochiq	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Dekabr 2024	8
17	Najas (xojatxona axlati). Ipak qurti chiqindisi. Shahar chiqindilari.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Yanvar 2024	8
18	Kompostlar. Ko'kat o'g'itlar. Bakterial preparatlar	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Yanvar 2024	10
Jami:				130

VII. Adabiyotlar

Asosiy adabiyotlar

1. Musaev.B.S. «Agrokimyo» T. Sharq. 2001. 217-296 b. darslik
2. Sattorov J. va boshqalar. Agrokimyo. Darslik. Toshkent."Cho'lpon", 2011 yil.
3. N.Xalilov, N.Boboyeva, G'.Obro'yev. Yaylovshunoslik va yaylovlar melioratsiyasidan amaliy mashg'ulotlar. O'quv qo'llanma. T: Ziyo nashriyoti, 2023. 248 b.

Qo'shimcha adabiyotlar

4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.
5. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.
6. Musaev.B.S. «O'g'it qo'llash tizimi» Respublika O'quv uslubiyot markazi. T. 1998. 5-90 bet o'quv qo'llanma.

Axborot manbaalari

7. www.gov.uz-O'zbekiston Ruspublikasi hukumat portali.
8. www.lex.uz-O'zbekiston Ruspublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.